

Den 31. maj 2005 afgav jeg endelig rapport om min inspektion af Bostedet Solstriben den 17. januar 2005. I rapporten anmodede jeg om nærmere oplysninger mv. vedrørende forskellige forhold.

Jeg modtog i den anledning en udtalelse af 5. august 2005 fra Københavns Kommune. I brevet er – til de relevante punkter – citeret oplysninger som er afgivet af Bostedet Solstriben. Jeg har den 14. september 2005 modtaget de tilhørende bilag.

Jeg skal herefter udtale følgende:

Ad punkt 3.3. Irlandsvej 41

Jeg anførte i den endelige rapport at de to dagligstuer på Irlandsvej 41 efterlod et kedeligt og trist indtryk. Jeg bad bostedet og kommunen om at overveje muligheden for at gøre dagligstuerne mere indbydende – også i tiden indtil en eventuel større renovering bliver gennemført.

Københavns Kommune har om dette spørgsmål anført følgende:

”...

Oplysninger fra Bostedet Solstriben

Irlandsvej 41 (side 11 og 19)

På Irlandsvej 41 har Bostedet malet gangarealer samt stuer, opsat nye gardiner, ophængt glade billeder af beboere og medarbejdere, indkøbt nyt inventar samt på visse områder forsøgsvis opsat grønne planter. Dette ændrer ikke grundlæggende ved de fysiske utilstrækkelige rammer, men giver indtryk af et venligere og mere imødekommende miljø.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke yderligere vedrørende spørgsmålet.

Ad punkt 3.4. Beboernes værelser

Efter at have konstateret at beboernes værelser er på henholdsvis 12 – 14 m², og at alle værelser er uden eget bad og toilet, citerede jeg i den endelige rapport et brev af 25. januar 2005 som jeg havde modtaget fra Københavns Kommune, Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge, i en sag om inspektion af Sct. Hans Hospital. Jeg skrev herefter således:

”Københavns Kommune påbegynder således fra 2005 en gennemgribende renovering af eksisterende boliger til bl.a. handicappede. Disse boliger skal leve op til kvalitetsstandarderne på ældreområdet således at hver beboer får en 2-rums bolig med eget bad/toilet og en køkkenfunktion. Jeg går ud fra at udbygningsplanen også omfatter Solstriben (og øvrige boenheder i Handicapcenteret). Jeg beder kommunen om at oplyse hvilke mere konkrete planer der er om renovering af Solstriben i overensstemmelse med planen.”

Kommunen har for så vidt angår denne anmodning oplyst følgende:

”Ved brev til Folketingets Ombudsmand af 2. februar 2005 oplyste Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen hvad forvaltningen indtil denne dato havde gjort for at forbedre de fysiske rammer på Bostedet Solstriben. Det fremgik her af, at forvaltningen i en årrække har udarbejdet forslag til modernisering. Disse forslag er indgået i den årlige budgetbehandling i Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget for 2003, 2004 og 2005 og efterfølgende i kommunens samlede prioritering. Der er ikke sket bevilling indtil videre.

Status lige nu er, at forvaltningen er i gang med at udarbejde en ny moderniseringsplan for handicapområdet, hvor modernisering af Solstriben indgår som et ud af to ønsker i planen. Planen skal forelægges det politiske udvalg (Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget) til beslutning her. Det vil sige at Bostedet Solstriben fortsat er prioriteret og i spil i forhold til en forbedring af de fysiske rammer. Moderniseringsplanen behandles i øjeblikket af Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningens direktion.

Hvis denne moderniseringsplan vedtages i Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget vil forvaltningen gå videre med udarbejdelse af en mere detaljeret plan for moderniseringen af Bostedet. Denne vil blive fremsendt til Folketingets Ombudsmand til orientering.”

Jeg beder kommunen om at orientere mig om resultatet af behandlingen af spørgsmålet i Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget.

I den endelige rapport bad jeg endvidere kommunen om at oplyse hvad kommunen foretager sig i anledning af at gulvbelægningen er i en sådan stand at det er umuligt at rengøre tilstrækkeligt.

Kommunen har ikke svaret på dette spørgsmål, hvorfor jeg atter beder kommunen om at oplyse hvad kommunen foretager sig.

I forlængelse af min beskrivelse af vandskader i loftet, bad jeg kommunen om at oplyse hvilke foranstaltninger kommunen har foretaget eller agter at foretage for at undgå vandskader.

Kommunen har ikke svaret på dette spørgsmål, hvorfor jeg atter beder kommunen om at oplyse om foranstaltningerne.

Jeg udtalte i den endelige rapport at det ikke er tilfredsstillende at vinduerne til beboernes værelser er skruet til, så bl.a. muligheden for ventilation er blevet forringet. Jeg bad i den forbindelse om oplysning om der er planer for en afhjælpning af problemet med reparation eller udskiftning af vinduer.

Kommunen har ikke svaret på dette spørgsmål, hvorfor jeg atter beder kommunen om de nævnte oplysninger.

Ad punkt 3.7. Toilet- og baderum

I den endelige rapport skrev jeg at de hygiejniske forhold på toilet- og baderummene efter min opfattelse er helt uacceptable både set fra et beboer- og et personalesynspunkt. Jeg anførte videre at det tillige er ganske uacceptabelt at badning og eksempelvis bleskift af beboerne på grund af den manglende udluftning er nødt til at ske for åbne døre ud til gangarealet hvor andre passerer forbi. Jeg bad i den forbindelse Københavns Kommune om at oplyse hvilke løsningsmuligheder kommunen agter at iværksætte for at forbedre forholdene.

Jeg går ud fra at det ovenfor i afsnit 3.4. citerede fra kommunens brev af 5. august 2005 også gælder i forhold til dette spørgsmål. Som anført ovenfor i afsnit 3.4. beder jeg kommunen om at orientere mig om resultatet af beslutningen i Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget.

Ad punkt 3.8. Fælles vaskerum

Efter at have beskrevet forholdene i de fælles vaskerum, bad jeg kommunen om at oplyse hvilke planer kommunen har om at renovere dette rum.

Jeg går ud fra at det ovenfor i afsnit 3.4. citerede fra kommunens brev af 5. august 2005 også gælder i forhold til dette spørgsmål. Som anført ovenfor i afsnit 3.4. beder jeg kommunen om at orientere mig om resultatet af beslutningen i Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget.

I rapporten anførte jeg endvidere at det også ud fra et hygiejnisk synspunkt er uheldigt at det ikke er muligt at gøre rent bag ved vaskemaskinerne – især henset til at rummet også bruges som badeværelse. Jeg bad bostedet og kommunen om at overveje løsningsmuligheder og meddele mig resultatet af disse overvejelser.

Bostedet og kommunen har ikke svaret på dette spørgsmål, hvorfor jeg atter beder bostedet og kommunen om at meddele mig resultatet af de ovennævnte overvejelser.

I rapporten henstillede jeg at bostedet og kommunen sørger for en tilstrækkelig afskærmning således at de beboere der ønsker at få karbad, ikke ligger/sidder til åben beskuelse.

Københavns Kommune har om dette spørgsmål anført følgende:

” ...

Oplysninger fra Bostedet Soltriben

Irlandsvej 41 (side 11 og 19)

...

Bostedet beklager den manglende afskærmning/badeforhæng ved badekarret ved tilsynstidspunktet. Nyt badeforhæng samt ophæng er under etablering.

...”

Da jeg går ud fra at der nu er foretaget en tilstrækkelig afskærmning, foretager jeg mig ikke mere i anledning af dette punkt.

Ad punkt 4.2. Medicin, læge mv.

Jeg bad i den endelige rapport Solstriben om at underrette mig om hvorvidt bostedet har indført en form for kontrol med restmedicinen for at sikre at der ikke sker (kan ske) misbrug og omsætning af medicin.

Københavns Kommune har om dette spørgsmål anført følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben
Medicin (side 23)

Bostedet er ved sundhedsfagligt tilsyn den 31. maj 2005 blevet oplyst om, at apotekerne ikke er forpligtet til at underskrive kvittering for aflevering af restmedicin.

Bostedet har dog fået aftale med Oxford Apotek. Bostedet har udarbejdet en standard skrivelse i forbindelse med tilbagelevering af medicin. Skrivelsen oplyser navn samt kvantum på brugeren af medicinen, navn på den person der afleverer medicinen samt dato for aflevering. Apoteket kvitterer ved underskrift og stempel. Kvitteringerne opbevares samlet på bostedet efterfølgende.”

Jeg har noteret det oplyste og foretager mig ikke videre i anledning af dette punkt.

Ad punkt 4.5 Beboernes økonomiske forhold

I rapporten bad jeg bostedet om at oplyse hvorledes beboernes lommepenge (i kontanter) opbevares.

Københavns Kommune har om dette spørgsmål anført følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Opbevaring af beboermidler (side 29)

Beboerne har maksimalt 1000 kr. opbevaret i egen boks. Boksen er ophængt på beboernes eget værelse og kun kontaktperson, ledelse samt administrativ medarbejder har adgang til boksen. Beløb over 1000 kr. opbevares i Bostedets sikrede pengeskab på forstanderkontoret.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke videre i anledning af dette punkt.

Jeg bad endvidere bostedet oplyse hvor ofte der er intern revision, og hvorvidt revisoren også undersøger administrationen af beboernes økonomi. I samme afsnit bad jeg Københavns Kommune om at redegøre for på hvilken måde kommunen fører tilsyn med bostedets administration af beboernes økonomi.

Københavns Kommune har om dette spørgsmål anført følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Intern revision af administration af beboermidler (side 30)

To medarbejdere på Bostedet, henholdsvis administrativ medarbejder samt stedfortræder, gennemgår og godkender beboerregnskaber ca. hver anden måned. Forstanderen modtager efterfølgende opdateret liste over godkendte regnskaber.

...

Oplysninger fra Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen

Tilsyn med Bostedets administration af beboermidler (side 31)

Den Interne Kontrolenhed i Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen fører løbende tilsyn med alle dele af forvaltningen, herunder botilbud for personer med handicap. Den Interne Kontrolenhed er pt. ved at udarbejde retningslinier for administration af beboermidler på botilbuddene. Disse retningslinier vil blive tilsendt Folketingets Ombudsmand når de foreligger.

Derudover kan det oplyses, at revisionen i Københavns Kommune, Revisionsdirektoratet netop har afsluttet en undersøgelse af administrationen af beboermidler på botilbuddene. Undersøgelsen er foretaget ved stikprøver.”

Idet jeg af ovenstående kan forstå at bostedet (og kommunen) er meget opmærksom på administrationen af beboernes økonomi og tager denne opgave alvorligt, foretager jeg mig ikke videre i anledning af dette spørgsmål. Jeg afventer dog fortsat modtagelsen af kommunens retningslinier for administration af beboermidler på botilbuddene.

Ad punkt 4.9 Rygepolitik

I min endelige rapport skrev jeg bl.a. således:

”Som jeg gav udtryk for under inspektionen, er det efter min opfattelse ikke nødvendigvis sådan at det skal være tilladt for beboerne at ryge i alle rum. Ved en vurdering af om dette er rimeligt, er der navnlig et hensyn at tage til de beboere der ikke ryger, idet bostedet også er deres hjem. På bostedets fællesarealer er der efter min opfattelse ikke noget til hinder for at det er bostedet der fastsætter en rygepolitik for beboerne. En sådan politik kan for eksempel indebære at rygning kun foregår i en del af opholdsrummet (eventuelt med røgfri tidspunkter), eller at opholdsrummet udstyres med tilstrækkelig udluftning. Jeg beder bostedet om at oplyse mig om hvad mine bemærkninger giver anledning til.

... ”

Københavns Kommune har om dette spørgsmål anført følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Rygepolitik (Side 38)

Bostedet forsøger, så vidt muligt, at skærme ikke rygende beboere fra tobaksrøg. På Tomatvej 1 ”Havegangen” er det lykkedes, at få både beboere og medarbejdere til at benytte særligt lokale som rygerum. De fysiske rammer på Bostedet giver ikke mulighed for etablering af særskilte rygerum. Omtalte rygerum er således samtidigt medarbejdernes garderobe, hvilket selvsagt ikke er hensigtsmæssigt.”

Jeg har noteret mig det oplyste. Jeg går ud fra at Solstriben er meget opmærksom på at røgen så vidt muligt ikke generer ikke-ryger beboere. Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette punkt idet jeg går ud fra at der i overvejelserne om den fremtidige fysiske indretning af bostedet også indgår spørgsmålet om muligheden for at iagttage en vedtaget rygepolitik.

Ad punkt 4.11. Vold

Under hensyn til at der vil være tilfælde hvor en politimæssig behandling vil kunne have betydning for erstatningsforhold, foreslog jeg i den endelige rapport at bostedet indarbejder retningslinier for anmeldelse til politiet i den voldspolitik som jeg kunne forstå at bostedet er ved at udarbejde. Jeg bad Solstriben om at sende mig disse retningslinier når de var udarbejdet. Jeg bad endvidere bostedet om at oplyse hvorvidt kommunen orienteres om voldsepisoderne. I tilslutning hertil bad jeg Københavns Kommune om at oplyse om kommunen har retningslinier for ovenstående.

Københavns Kommune har om disse spørgsmål anført følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

VOLD

Retningslinier for anmeldelse af vold til politiet (Side 40)

Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen orienteres kun ved episoder der anmeldes til politiet.

...

På baggrund af den afholdte temadag, er Bostedet ved at udarbejde en voldspolitik samt kriseplan. Denne er vedlagt som bilag 1.

...

Oplysninger fra Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen

...

Retningslinier for anmeldelse af vold (side 40)

Alle botilbud, herunder Solstriben, er forpligtet til at udarbejde en voldspolitik. I denne politik skal også indgå procedure for anmeldelse af vold til henholdsvis Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen, Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge og til politiet.”

Jeg har noteret mig det oplyste om orientering af kommunen. Jeg kan imidlertid ikke af den vedlagte voldspolitik og kriseplan se at der er retningslinier for anmeldelse til politiet. Jeg beder Solstriben om at oplyse grunden til at der ikke er indeholdt sådanne retningslinier i voldspolitikken/kriseplanen.

I rapporten bad jeg endvidere Solstriben om at underrette mig om hvorvidt en planlagt temadag om forebyggelse af vold er afholdt, hvilket Solstriben har meddelt at den er.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke videre på dette punkt.

I den endelige rapport anførte jeg bl.a. følgende:

”I rapporten [kommunens tilsynsrapport af 15. december 2004] henstiller tilsynet til at bostedet udarbejder en uddannelsespolitik der beskriver hvorledes bostedet arbejder med at kvalificere personalet, således at den pædagogiske indsats medvirker til at minimere beboernes voldsomme adfærd.

...

Jeg beder endvidere bostedet sende mig en kopi af uddannelsespolitikken når en sådan er udarbejdet.”

I udtalelsen fra kommunen fremgår bl.a. følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Uddannelsespolitik (Side 40)

Bostedets uddannelsespolitik er formuleret i stedets kompetenceudviklingspolitik, kompetenceudviklingsplan samt beskrivelse af planlagt forløb 2004-2006.

...”

Jeg har modtaget kopi af Solstribens kompetenceudviklingspolitik, kompetenceudviklingsplan 2004-2006 og det planlagte kompetenceudviklingsforløb 2004-2006. Af kompetenceudviklingspolitikken fremgår ikke umiddelbart en beskrivelse af ”hvorledes bostedet arbejder med at kvalificere personalet, således at den pædagogiske indsats medvirker til at minimere beboernes voldsomme adfærd.”

Jeg går ud fra at den fremsendte politik er bostedets reaktion på henstillingen fra kommunen. Jeg beder bostedet og kommunen forholde sig til om kommunens henstilling er imødekommet på tilstrækkelig vis.

Ad punkt 4.13. Beboerråd (beboerindflydelse mv.) – Pårørenderåd/kontaktråd

I rapporten bad jeg bostedet om at sende mig en kopi af pårørendepolitikken.

Solstriben har i udtalelsen skrevet at pårørendepolitikken samt en skrivelse tilsendt pårørende 2. maj 2005 er vedlagt.

Efter gennemgang af det tilsendte materiale foretager mig ikke videre vedrørende dette punkt.

I rapporten anførte jeg at det af kommunens tilsynsrapport fremgår at tilsynet henstiller at bostedet konkret undersøger om pårørende er interesseret i at der oprettes et erstatningsråd. Jeg bad Solstriben om at underrette mig om resultatet af denne undersøgelse.

Jeg kan af det ovennævnte brev af 2. maj 2005, som Solstriben har sendt til de pårørende, forstå at bostedet i efteråret 2005 inviterer de pårørende til et møde hvor bl.a. behovet for/ønsket om at etablere et pårørenderåd skal drøftes. Jeg beder Solstriben om at underrette mig om resultatet af denne drøftelse.

Ad punkt 5.1. Lukkede døre og frisk luft

I den endelige rapport bad jeg bostedet om at oplyse hvad bostedets personale foretager sig i de tilfælde hvor en beboer låser sig ud eller forsøger herpå.

Af udtalelsen fra Københavns Kommune fremgår følgende om dette punkt:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

Lukkede døre (Side 47-48)

...

Hvis beboeren forsøger at låse sig ud, afleder personalet beboeren, tilbyder alternativ såsom ledsaget tur, hvis det er muligt.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke videre vedrørende dette punkt.

I rapporten anførte jeg at jeg under inspektionen havde modtaget kopi af et brev af 6. januar 2005 hvori kommunen havde godkendt foranstaltningen med opsætning af dørkæde på yderdøren ved Irlandsvej 41 B. Jeg bad om oplysning om foranstaltningen (med brug af dørkæde) er godkendt af det sociale nævn.

Af udtalelsen fra Københavns Kommune fremgår følgende om dette punkt:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

Lukkede døre (Side 47-48)

Opsætning af dørkæde til brug ved spidsbelastninger er godkendt af Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen, Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge.”

Af lovbekendtgørelse nr. 708 af 29. juni 2004 Serviceloven (nu lovbekendtgørelse nr. 280 af 5. april 2005) fremgår bl.a. følgende:

”§ 109a. ...

Stk. 2. Kommunen eller amtskommunen kan træffe afgørelse om at anvende særlige døråbnere ved yderdøre for en eller flere personer i en afgrænset periode, når der er nærliggende risiko for, at en eller flere personer ved at forlade bo- eller dagtilbuddet udsætter sig selv eller andre for at lide væsentlig personskade, og forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet for at afværge denne risiko og lovens øvrige muligheder forgæves har været anvendt.

Stk. 3. ...

§ 109f. Kommunens eller amtskommunens beslutninger efter §§ 109a, c og direktoratet skal forelægges det sociale nævn til godkendelse, såfremt de træffes mod pågældendes vilje.

Stk. 2. Forelæggelse for det sociale nævn i de tilfælde, der er nævnt i stk. 1, skal indeholde en redegørelse for

- 1) grundlaget for, at betingelserne for at sætte foranstaltningerne i værk anses for opfyldt,
- 2) den nødvendige faglige dokumentation for den nedsatte funktionsevne,
- 3) den socialpædagogiske hjælp og pleje efter kapitel 14, der har været iværksat før indstilling om iværksættelse af foranstaltningerne,
- 4) den forventede periode, i hvilken foranstaltningerne vil være nødvendige, og
- 5) pårørendes og den eventuelle værges bemærkninger til foranstaltningen.

Stk. 3. ...

Stk. 4. ...”

Jeg kan af udtalelsen fra kommunen udlede at kommunens beslutning om dørkæde ikke har været forelagt det sociale nævn til godkendelse. Før jeg udtaler min endelige opfattelse af dette forhold, beder jeg kommunen om at udtale sig om baggrunden herfor.

I rapporten anførte jeg bl.a. følgende:

”Under rundgangen oplyste ledelsen at der også er sat en sikkerhedskæde på døren ind til en af beboernes værelser. Denne kæde er placeret uden på døren og er sat op som en beskyttelse af vedkommende fordi nogle af den pågældendes medbeboere kan finde på at lægge sig ind til hende om natten.

Jeg beder bostedet om at oplyse hvorvidt den pågældende beboer har givet samtykke/ er indforstået med at sikkerhedskæden er i brug. I tilfælde af at beboeren ikke har givet samtykke (det vil sige at beboeren ved tilkendegivelse i ord eller handling viser at vedkommende har forståelse for foranstaltningen), beder jeg bostedet oplyse hvilken hjemmel bostedet har til at anvende sikkerhedskæden.

Jeg beder endvidere bostedet om nærmere at redegøre for beboerens mulighed for at komme ud af sit værelse i løbet af natten.”

Af udtalelsen fra Københavns Kommune fremgår følgende om dette punkt:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

Lukkede døre (Side 47-48)

...

Den omtalte beboer giver i handling samtykke, ved udtryk for tilfredshed med ordningen, som indebærer at beboeren kan være uforstyrret for medbeboere om natten på sit værelse. Døren er ikke låst og beboeren kan altid, ved lyde eller ved at åbne

døren, gøre opmærksom på, hvis hun ønsker kæden aftaget. Beboeren kan således altid komme ud af sit værelse og ordningen er derfor ikke en magtanvendelse.”

Idet jeg går ud fra at beboeren altid kan komme i kontakt med personalet hvis hun ønsker at komme ud, tager jeg det oplyste til efterretning og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Ad punkt 5.2 Modtagne registreringer om magtanvendelse

I den endelige rapport bad jeg Solstriben og Københavns Kommune om at redegøre for hvilke overvejelser tidsbegrænsningerne i § 4, stk. 4 og 5, i bekendtgørelse (nr. 1109 af 12. december 2003 om magtanvendelse mv.) har givet anledning til.

Herom fremgår der følgende i kommunens udtalelse:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Tidsbegrænsning af foranstaltning (side 52)

Bostedet fremsender kontinuerligt magtanvendelser samt handleplaner i forbindelse med hygiejnesituationer, hvor mild form for magtanvendelse ikke kan undgås. Bostedet betragter tilbagemelding fra Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen, Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge med godkendelse som forlængelse af tidsperiode.

Bostedet har aftalt med Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge at der i efteråret 2005 undervises i magtanvendescirkulæret med de nyeste ændringer [her menes formentlig magtanvendelsesbekendtgørelsen og/eller vejledningen på området].

...

Oplysninger fra Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen

Overvejelser om tidsbegrænsning af foranstaltninger (side 52)

I forbindelse med den nye bestemmelse i servicelovens § 109b, stk. 2, hvor der er kommet en tilføjelse i lovgivningen, der gør det muligt undtagelsesvis at få tilladelse til i en afgrænset periode at fastholde et psykisk handicappet menneske for at udføre den nødvendige hygiejne, har Københavns Kommune følgende bemærkninger til, hvilke overvejelser tidsbegrænsningerne i bekendtgørelsens § 4 og 5, har givet anledning til.

For et menneske med et svært psykisk handicap kan dårlig hygiejne i visse tilfælde være direkte sundhedsskadeligt, hindre almindelig menneskelig kontakt og gå ud over menneskets værdighed.

Forvaltningen må på den baggrund vurdere, hvornår det i det enkelte tilfælde vil være hensigtsmæssigt at give tilladelse til fastholdelse for at hindre omsorgssvigt, uden at det nærmer sig en ikke defineret omsorgstvang.

1. Ved ansøgning om tilladelse til fastholdelse i forbindelse med personlig hygiejne f.eks. negleklipping, kræves altid en udarbejdet handleplan underskrevet af lederen af bostedet vedlagt udtalelse fra sundhedsfagligt personale.
2. Ved hver fastholdelse i forbindelse med udført negleklipping skal der indsendes en indberetning til forvaltningen vedlagt handleplanen. Forvaltningen understreger altid vigtigheden af mindsteindgrebsprincippet.
3. Hver enkelt indberetning vurderes nøje, så det sikres at lovens intentioner overholdes.
4. Hvis der efter 3 måneder stadig er brug for fastholdelse skal sagen vurderes på ny. Der skal indsendes en ny handleplan og forvaltningen vil vurdere om der er sket en positiv udvikling omkring hygiejne situationen. Hvis dette er tilfældet, vil en tilladelse blive givet for yderligere 3 måneder.
5. I forbindelse med f.eks. negleklipping hvor fastholdelsen ikke er i den daglige hygiejnesituation, men f.eks. 1 gang om måneden, kan en periode på 3 måneder være for kort til at vurdere om problemet er løst.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke yderligere.

I rapporten anførte jeg om en af de indberetninger som jeg undersøgte:

”Én af de 10 indberetninger som jeg har fået kopi af, vedrører fastholdelse under sygdom ved hjælp af et klæde bundet om maven på beboeren. Klædet var bundet under en lænestol som var slået ned i liggeposition. Det fremgår af indberetningen at beboeren var så syg at han ikke kunne holde balancen, og at han ikke af sig selv var i stand til at holde sig i ro. Det fremgår endvidere at der konstant var personale omkring beboeren. Endelig fremgår det at bostedet før indgrebet havde forsøgt at få beboeren til at blive i sin seng, og at beboeren ikke viste tegn på at fastholdelsen var ubehagelig for ham.

Bostedet har foretaget indberetningen af 2. februar 2004 på Socialministeriets skema 2 (vedrørende foranstaltninger efter servicelovens §§ 109b, nødværge, nødret mv.). Solstriben har ikke i indberetningen henvist direkte til hvilken hjemmel magtanvendelsen er foretaget efter, men jeg må – på grund af at skema 2 er taget i anvendelse – gå ud fra at bostedet mener at hjemlen er i § 109b. Kommunen har den 10. januar 2005 i tilbagemeldingen henvist til § 109b.

Jeg beder Solstriben og Københavns Kommune redegøre nærmere for opfattelsen af at magtanvendelsen er omfattet af § 109b i stedet for § 109d.”

Herom fremgår der følgende i kommunens udtalelse:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Spørgsmål om hjemmel for magtanvendelse (Side 54)

Vedrørende den omtalte magtanvendelse af 2. februar 2004, er det ved en revurdering Bostedets opfattelse, at indberetningen er omfattet af servicelovens § 109d. Det er en fastspænding for at hindre skade på personen og ikke en pædagogisk foranstaltning i forbindelse med en hygiejnesituation.

Oplysninger fra Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen

...

Spørgsmål om hjemmel for magtanvendelse (Side 54)

Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen er enige i, at hjemlen for magtanvendelsen er servicelovens § 109d.”

Jeg har noteret mig det oplyste og går samtidig ud fra at der i den konkrete situation ikke er indhentet godkendelse fra det sociale nævn efter § 109f, da beboeren efter beskrivelsen forholdt sig passiv i forhold til foranstaltningen, og man derfor kunne gå ud fra at foranstaltningen ikke var truffet mod pågældendes vilje.

I rapporten bad jeg Solstriben om at overveje at etablere en rutine således at indberetningerne sker indenfor den i bekendtgørelsen fastsatte frist. Jeg bad endvidere Solstriben om at overveje at etablere en rutine således at handleplanerne sendes med indberetningerne til kommunen. Jeg bad bostedet om at meddele mig resultatet af disse overvejelser.

Af kommunens udtalelse fremgår følgende om disse punkter:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Rutiner for anmeldelse af magtanvendelse (side 56)

Bostedet er i samarbejde med Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge ved at udarbejde rutiner til indberetning. Ved magtanvendelser hos de beboere, som har specielle handleplaner i forbindelse med magtanvendelser, tilsendes handleplanerne altid.”

Jeg har noteret mig det oplyste og beder bostedet om at sende mig en kopi af planen for rutinerne for indberetning når en sådan foreligger.

Ad punkt 5.3. Om indgreb generelt

I den endelige rapport bad jeg bostedet oplyse mig om hvorvidt bostedet har fulgt kommunens løsningsforslag med at få installeret en klokke i pågældende beboers værelse.

Dette har bostedet ikke svaret på, hvorfor jeg gentager anmodningen.

Jeg bad endvidere bostedet om at redegøre for hvilke tiltag bostedet har taget i forhold til de anbefalinger og henstillinger om vejledning og viden om magtanvendelse mv. som kommunen kom med i tilsynsrapporten af 15. december 2004.

Af kommunens udtalelse fremgår bl.a. følgende:

”Oplysninger fra Bostedet Solstriben

...

Bostedet har aftalt med Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge at der i efteråret 2005 undervises i magtanvendelsescirkulæret med de nyeste ændringer [her menes formentlig magtanvendelsesbekendtgørelsen og/eller vejledningen på området].”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke videre vedrørende dette punkt.

Endelig bad jeg Solstriben om at oplyse om den omtalte temadag (om dilemmaet mellem omsorgssvigt og omsorgspligt) var afholdt.

Dette har bostedet ikke svaret på hvorfor jeg igen beder om et svar herpå.

Under inspektionen modtog jeg en kopi af Københavns Kommunes årsberetning for 2003 om magtanvendelse og andre indgreb i selvbestemmelsesretten. Heraf fremgår det bl.a. at Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningen i 2004 ville foretage en evaluering og ajourføring af retningslinierne på området. Jeg bad kommunen om at sende mig disse reviderede retningslinier.

Kommunen har sendt mig de reviderede retningslinier.

Jeg har gennemgået retningslinierne men jeg har ikke taget egentlig stilling til indholdet af dem. Jeg foretager mig ikke yderligere men afventer fortsat et trykt eksemplar.

Ad punkt 6.1. Normeringer og sammensætning

I tilsynsrapport af 15. december 2004 henstillede kommunen at bostedet udarbejder en uddannelsespolitik for personalet. Jeg bad bostedet om at oplyse mig om bostedet har udarbejdet en sådan uddannelsespolitik.

Som nævnt ovenfor i punkt 4.11. har bostedet oplyst at bostedets uddannelsespolitik er formuleret i stedets kompetenceudviklingspolitik, kompetenceudviklingsplan samt beskrivelse af planlagt forløb 2004-2006.

Jeg henviser til mit spørgsmål under punkt 4.11.

Afsnit 7.1. Kommunens tilsynsordning - Generelt

I rapporten bad jeg Københavns Kommune om at sende mig en kopi af den efter bekendtgørelsen fastsatte kvalitetsstandard. Jeg bad endvidere kommunen om at oplyse hvorvidt – og i bekræftende fald hvor – standarden er offentliggjort.

Kommunen har sendt mig en kopi af kvalitetsstandarderne og oplyst at disse standarder kan findes på adressen www.kbhbase.kk.dk, under Service til dig, Handicappede.

Jeg foretager mig ikke mere vedrørende dette punkt.

Ad punkt 7.2. Københavns Kommunes tilsyn

Det fremgik af det materiale jeg modtog før inspektionen, at RIA, Rådgivende Ingeniører og Arkitekter, den 26. november 2002 udførte et bygningssyn. I tilknytning hertil bad jeg i rapporten Københavns Kommune oplyse om dette bygningssyn er et formaliseret tilbagevendende tilsyn, eller det var et enkeltstående tilsyn.

Københavns Kommune har i udtalelsen oplyst at der var tale om et enkeltstående bygningssyn som blev sat i værk på samtlige botilbud på handicapområdet. Formålet var at få et overblik over behovet for renovering.

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere vedrørende dette spørgsmål.

Jeg bad endvidere bostedet og kommunen om at oplyse om de tiltag som rapporten om bygningssyn peger på, er blevet iværksat.

Bostedet har i udtalelsen oplyst at ingen af de anbefalede renoveringstiltag er iværksat. Dog undtaget indvendig bemaling som er afholdt af bostedets eget budget.

Jeg har noteret mig det oplyste og henviser i øvrigt vedrørende renovering til afsnit 3.4.

I den endelige rapport anførte jeg at tilsynsmyndigheden efter min opfattelse bør organisere tilsynet på en måde så det ikke er den konsulent med den daglige kontakt med bostedet der udarbejder tilsynsrapportens konklusioner og resultater og i øvrigt er ansvarlig for tilsynet. Jeg bad i den forbindelse Københavns Kommune om at redegøre for om og i givet fald hvorledes kommunen sikrer at tilsynet er uafhængigt.

Københavns Kommune har i udtalelsen skrevet således herom:

”Organisering af tilsynet med uafhængige tilsynskonsulenter (side 70)

Som Folketingets Ombudsmand selv skriver i sin rapport er det op til Københavns Kommune selv at beslutte hvordan man vil organisere tilsynet. Der er således intet

lovkrav om etablering af et uafhængigt tilsyn i kommunalt regi. På handicapområdet i Københavns Kommune er det Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget der har truffet beslutning om, hvordan tilsynet skal fungere.

Ifølge vejledningen om tilsyn fra Socialministeriet, vejledning om retssikkerheds og administration på det sociale område, foregår tilsynet på flere forskellige måder. Der er det almindelige tilsyn som ligger i kravet om økonomistyring og udvikling af tilbuddene ved udarbejdelse af forskellige planer og politikker samt den løbende kontakt med tilbuddene og endelig de årlige uanmeldte tilsyn. Derudover er der et udvidet tilsyn, når problematiske forhold kommer til forvaltningens kendskab.

Det økonomiske tilsyn udføres af henholdsvis Københavns Kommunes Revisionsdirektorat, samt Familie- og Arbejdsmarkedsforvaltningens Interne Kontrolenhed og økonomikontoret, ØPA4. Det socialfaglige tilsyn udføres af fagkontoret, Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge. Det er vores opfattelse at der ikke er problemer i, at de personer der har den løbende kontakt med tilbuddene også udfører de uanmeldte tilsynsbesøg.

I den forbindelse skal det nævnes, at der særligt for Københavns Kommune også er etableret et sundhedsfagligt tilsyn ved Embedslægen, som fungerer helt uafhængigt af kommunens tilsyn. Etableringen er besluttet af Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget. Også dette tilsyn ser på hvordan beboerne trives og de fysiske rammer.

På den baggrund er det forvaltningens opfattelse, at der ikke er grundlag for iværksættelse af et yderligere uafhængigt tilsyn på området.”

Jeg må forstå det oplyste således at det er den konsulent der har den daglige kontakt med bostedet der har ansvaret for udførelsen af tilsynsbesøget, og at Københavns Kommune ikke ser noget problem i dette. Kommunen henviser i den forbindelse til at det er op til Københavns Kommune selv at beslutte hvordan man vil organisere tilsynet, og at der ikke er et lovkrav om etablering af et uafhængigt tilsyn i kommunalt regi.

Som oplyst i den endelige rapport er det op til Københavns Kommune selv at beslutte hvordan man vil organisere tilsynet. Der skal imidlertid være tale om et egentligt tilsyn, jf. retssikkerhedslovens § 39. Dette indebærer efter min opfattelse at tilsynet skal være uafhængigt. Efter det oplyste kan jeg ikke lægge til grund at Københavns Kommunes tilsyn på det socialfaglige område er uafhængigt. At embedslægen foretager et sundhedsfagligt tilsyn hvori også indgår beboernes trivsel og de fysiske rammer, gør efter min opfattelse ingen forskel. Jeg henstiller til Københavns Kommune at etablere en tilsynsordning hvorved det sikres at de personer der udfører tilsynsbesøg er uafhængige af det bosted der føres tilsyn med, herunder om ikke andre pædagogiske konsulenter i forvaltningen vil

kunne inddrages i tilsynsopgaverne. Hvis kommunen har behov for at jeg nærmere redegør for baggrunden for henstillingen, deltager jeg gerne i et møde om spørgsmålet.

Jeg beder kommunen om at underrette mig om hvad min henstilling giver anledning til.

Jeg kan tilføje at jeg har foretaget inspektioner af indtil nu 9 sociale bosteder i landet. Inspektionsvirksomheden på dette område har været og er tilrettelagt på den måde at alle landets amter er blevet besøgt eller vil blive besøgt. (Efter den 1. januar 2007 vil tilrettelæggelsen blive ændret).

Et væsentligt element i inspektionerne er at undersøge på hvilken måde amtet tilrettelægger tilsynsforpligtelsen efter retssikkerhedslovens § 39. Og et væsentligt spørgsmål i den forbindelse er hvorledes det sikres at der er tale om et uafhængigt tilsyn. Inspektionsrapporterne kan læses på Folketingets Ombudsmands hjemmeside (www.ombudsmanden.dk – inspektioner – sociale bosteder).

Som det kan ses af rapporterne har det her omtalte spørgsmål været behandlet i alle inspektionssagerne, og det er i alle tilfælde blevet sikret at der er tale om et uafhængigt tilsyn – selv i ”små” amter hvor der kan være visse vanskeligheder med at etablere et uafhængigt tilsyn.

I rapporten citerede jeg bl.a. kommunen for i brev af 15. december 2004 at have skrevet til Solstriben at tilsynet ved førstkommende tilsynsbesøg ville følge op på anbefalinger og henstillinger. Jeg skrev herefter at der bør ske en egentlig opfølgning på/afklaring af de punkter hvor kommunen afgiver anbefalinger og henstillinger i tilslutning til tilsynet og ikke blot ved det næste tilsynsbesøg. Jeg henstillede at Københavns Kommune tilrettelægger tilsynsvirksomheden således at der meldes tilbage på bostedets bemærkninger, og at der sker en færdiggørelse ved den eventuelle efterfølgende dialog med bostedet vedrørende det rejste emne. Jeg bad om underretning om hvad der skete i anledning af min henstilling.

Kommunen har herom udtalt følgende:

”Opfølgning på tilsynsbesøg (side 70)

Opfølgningen på tilsynet foregår uafhængigt af hvilke bemærkninger der er fremkommet på tilsynet. Der kan være tale om pålæg, henstilling eller råd og vejledning, hvor påbud er det mest alvorlige.

Hvis der gives et pålæg vil der altid blive givet en kort frist for ændring af de forhold som har givet anledning til pålægget samt meddelelse her om til forvaltningen. Endvidere vil et pålæg altid give anledning til et skærpet tilsyn.

En henstilling kan også indebære at der sættes en tidsfrist for ændring af forholdet og tilbagemelding til forvaltningen. Dette afhænger af hvor alvorligt forholdet er.

En anbefaling har ingen tidsfrist og tages op ved næste tilsynsbesøg. Såfremt vi ved dette besøg må konstatere, at der ikke er arbejdet med anbefalingen bliver den normalt til en henstilling.

Københavns Kommune er i øjeblikket ved at evaluere proceduren for opfølgning på tilsynet.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig herefter ikke videre vedrørende dette punkt.

I rapporten anførte jeg at der givetvis er visse fordele ved at et tilsyn foretages uanmeldt, men at et varslet tilsyn også har fordele både med hensyn til forberedelse og afvikling. Jeg bad kommunen om at redegøre for baggrunden for beslutningen om at tilsynsbesøgene gennemføres uanmeldte.

Kommunen har ikke redegjort for denne beslutning hvorfor jeg igen beder om en sådan redegørelse.

Ad punkt 7.3. Tilsynsbesøg foretaget på Solstriben den 17. november 2004

Jeg bad i rapporten Solstriben og Københavns Kommune om at oplyse om tilsynsrapporten af 15. december 2004 indtil videre konkret har ført til ændringer på bostedet.

Af kommunens udtalelse fremgår følgende om dette emne:

”4. Kommunens tilsynsordning (rapportens afsnit 7)
Oplysninger fra Bostedet Soltriben

...

Socialfagligt tilsyn 17. november 2004

Råd og vejledning

Seksualitet: Vejledning om ’seksualitet uanset handicap’ er indkøbt i 4 eksemplarer og indkøb er formidlet til alle medarbejdere.

Undervisning, refleksion og handling i forhold til vejledning planlægges afholdt i 2006. 2005 er planlagt fuldt ud med andre emner.

Vidensdeling på tværs af personalegrupperne: Vidensdeling foregår i dag via neuropædagogikundervisning af medarbejdere fra både Tomatvej 1 og Irlandsvej 41, Samarbejdsudvalg og Sikkerhedsgruppen. På et kommende internatkursus for alle medarbejdere, besluttet fremtidige fokusområder, herunder vidensdeling. Der etableres bl.a. en ’fremtidsgruppe’ med deltagelse af forstander samt medarbejdere fra de 4 boafsnit, som på tværs af hele huset skal forestå planlægning af uddannelsesforløb og sikre vidensimplementering efter endte kursusforløb, udfra de valgte fokusområder samt målene fra udviklingsplanen, (heriblandt seksualitet).

Erstatningsråd: Se tidligere besvarelse [se ovenfor i punkt 4.13; min tilføjelse]

Uddannelsespolitik: Se tidligere besvarelse.[se ovenfor i punkt 4.11; min tilføjelse]”

I tilsynsrapporten af 15. december 2004 var der også råd og vejledning samt henstilling angående vejledning og viden om magtanvendelse. Soltriben har som anført ovenfor i afsnit 5.2. aftalt med Kontoret for Handicappede og Psykisk Syge at der i efteråret 2005 undervises i magtanvendelsescirkulæret med de nyeste ændringer [her menes formentlig magtanvendelsesbekendtgørelsen og/eller vejledningen på området].

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke videre i anledning af dette punkt.

8. Opfølgning

Som det fremgår af de enkelte punkter ovenfor, har jeg i flere tilfælde bedt Soltriben og/eller Københavns Kommune om underretning mv. vedrørende forskellige forhold. Jeg beder om at sådanne underretninger mv. fra bostedet sendes gennem Københavns Kommune for at kommunen kan få lejlighed til at kommentere det som bostedet anfører.

9. Underretning

Denne rapport sendes til Bostedet Solstriben, Københavns Kommune, Folketingets Retsudvalg og Center for Ligebehandling af Handicappede. Også under hensyn til det der er anført under punkt ad punkt 3.4. og under punkt ad punkt 7.2. går jeg ud fra at Familie- og Arbejdsmarkedsudvalget underrettes om den endelige rapport af 31. maj 2005 og denne opfølgingsrapport.

Lennart Frandsen

Inspektionschef